

Kuntoutusrahaa saavat opiskelijat

Johanna Korkeamäki, VTT, erikoistutkija, Kuntoutussäätiö

Asiantuntijakuuleminen, eduskunnan sivistysvaliokunta 24.10.2023

Kuntoutussäätiön asiantuntijalausunto

- Aihe: Sivistysvaliokunta tiistai 24.10.2023 klo 12.00 / HE 60/2023 vp / Asiantuntijapyyntö
- Asia: HE 60/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta
 - Kuntoutussäätiö jätti lausunnon hallituksen esityksestä 18.9.2023
- Kuntoutussäätiö arvioi, että lakiesityksellä voi olla kielteisiä seurauksia opiskelijoiden toimeentuloon ja opiskeluihin motivoitumisessa
 - Kuntoutusrahaa saavat opiskelijat ovat jo nykytilanteessa muita opiskelijoita suuremmassa riskissä keskeyttää opinnot
- Tarvetta seurata lakimuutoksen vaikutuksia

Opiskelu oppimisvaikeuden, vamman tai sairauden kanssa

- Erilaiset mielenterveysongelmat, oppimisvaikeudet ja muut terveysongelmat ovat merkittäviä syitä opintojen keskeyttämisen taustalla (Mikkonen ym. 2018)
- Kokemukset opiskeluista ja riittävästä tuen saamisesta vaihtelevat (Salminen 2019, Korkeamäki & Vuorento 2021, Amisbarometrit)
- Osaopiskelukykyiset korkeakouluopiskelijat ilmoittavat muita opiskelijoita useammin taloudellisia huolia (Korkeamäki & Vuorento 2021, Saari ym. 2023)
- Oppimisvaikeuksia tai terveysongelmia kokevat aikuiset hakeutuvat koulutukseen usein ristiriitaisin tuntein tai ”pakon edessä” (Korkeamäki ym. 2017, Kosonen 2016)

Kuntoutusrahaa saavat opiskelijat

- Opiskelijat voivat saada kuntoutusrahaa tai nuoren kuntoutusrahaa koulutuksena myönnetyn ammatilliseen kuntoutuksen yhteydessä
 - Yleisintä 16-24-vuotiailla ammatillisen koulutuksessa opiskelevilla (Kela 2023)
- Koulutuksena myönnetty ammatillinen kuntoutus
 - On kohdentunut erityisesti opinnoissa erityistä tukea saaviin miehiin (Parkkinen ym. 2022)
 - Ammatillista kuntoutusta saavat tulevat muista opiskelijoita pienituloisemmista perheistä (Parkkinen ym. 2022)
 - Opinnoista valmistuminen ja työllistyminen muita opiskelijoita haasteellisempaa (Parkkila ym., käsikirjoitus)
- Nuoren kuntoutusrahan saajat käyttävät enemmän terveyspalveluita ja toimeentulotukea kuin ikätoverit (Koskenvuo ym. 2022)
- Kuntoutusrahaa saajien määrät kasvaneet lakimuutosten seurauksena

Kuntoutusrahan merkitys opintojen tukena

- Kuntoutusraha on tarpeellinen toimeentulon lähde, mutta ei välttämättä riittävä tuen muoto kouluttautumisessa (Salminen 2019, Korkeamäki ym. 2020, Korkeamäki & Vuorento 2021).
 - Kuntoutusraha arvioidaan merkitykselliseksi sekä taloudellisen toimeentulon perusteella että opinnoissa omaan tahtiin edistymisen näkökulmasta.
 - Kaikki kuntoutusrahaa saavat opiskelijat eivät saa tarvitsemaansa tukea oppilaitoksesta eivätkä välttämättä kerro opiskeluvaikeuksistaan.
- Aikuisista on tällä hetkellä vain vähän tutkimustietoa. Käytännön kokemusten perusteella kuntoutusraha motivoi uudelleen kouluttautumiseen esimerkiksi perheellisiä opiskelijoita.

Nuorten ammatillinen kuntoutus

- Nuorten ammatillinen kuntoutus kohdentuu tällä hetkellä vahvasti koulutuksen keskeyttäjiin ja koulutuksen ja työelämän ulkopuolisiin nuoriin aikuisiin.
 - NUOTTI-valmennus koetaan nuorten näkökulmasta hyvin tarpeellisenä ja kuntoutusrahalla voi olla merkitystä kuntoutukseen sitoutumisessa. (Koivisto ym. 2023)
- Mahdollisuus hakeutua kuntoutukseen ilman diagnoosia tarpeellista varhaisen puuttumisen näkökulmasta
 - Erityisesti erilaisiin oppimisvaikeuksiin ja psyykkisiin ongelmiin liittyy viivettä avun saamisessa ja ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisessa (Condra ym. 2015, Tophoven ym. 2019)
 - Opiskelun aikaista kuntoutusta tarvetta kehittää.

Yhteenveto

- Kuntoutussäätiö arvioi, että lakimuutoksella voi olla kielteisiä vaikutuksia opiskelijoiden toimeentuloon ja opiskelussa motivointiin.
- Lakimuutoksen toteutuessa lain vaikutuksia kuntoutusrahaa saaviin opiskelijoihin on tarpeen seurata.
- Kielteisten vaikutusten ehkäisemiseksi sekä oppilaitosten palveluja että opiskelijoille suunnattua kuntoutusta olisi kehitettävä vastaamaan paremmin kuntoutujien tarvetta.
- Kuntoutusrahaa saavat opiskelijat on tarpeen huomioida myös opintojen keskeyttämisen ehkäisyn yhteydessä.

